

NACIONALINIO PAREIGŪNŲ PROFESINIŲ SAJUNGŲ SUSIVIENIJIMAS

**REGIONINIŲ PROFSAJUNGŲ FEDERACIJA (LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO
DARBUOTOJŲ PROFESINIŲ SAJUNGŲ FEDERACIJA)**

LIETUVOS PROFESINĖ SAJUNGA „SOLIDARUMAS“

**LIETUVOS VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ, BIUDŽETINIŲ IR VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ
DARBUOTOJŲ PROFESINĖ SAJUNGA**

LIETUVOS TEISĖSAUGOS PAREIGŪNŲ FEDERACIJA

J. Jasinskio g. 9-207, LT-01112 Vilnius
tel. +370 603 32354, el. p. info@ltpf.lt, <http://www.ltpf.lt>
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191998645

Lietuvos Respublikos Vyriausybei
El. p.: LRVkanceliarija@lrv.lt

2022-09-27 Nr. 4-212

DĖL VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO PAKAITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos valstybės tarnautojus ir statutinius pareigūnus vienijančios profesinės sąjungos, susipažino su atnaujintu Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo projektu Nr. 22-9948(3), kuriuo siūloma Valstybės tarnybos įstatymą išdėstyti nauja redakcija (toliau – Projektas), ir teikia vieningą poziciją dėl kelių su Projektu susijusių esminių problemų.

Projekto parengimą sąlygojusios priežastys

Profesinės sąjungos reiškia susirūpinimą tiek dėl Projekto nuostatų, kurios blogina valstybės tarnautojų darbo sąlygas, tiek dėl Projekto rengėjų nekorektiško elgesio – visuomenei pateikiamos informacijos, bandančios sumenkinti valstybės tarnautojų gebėjimus.

Projekto rengėjai akcentuoja nepakankamą valstybės tarnybos efektyvumą. 2019 metais atliktas Tarptautinis valstybės tarnybos veiklos efektyvumo tyrimas. Pagal tarptautinį InCiSE valstybės tarnybos efektyvumo indeksą Lietuvos valstybės tarnyba užima 20 vietą iš 38 tyrime dalyvavusių šalių, t. y. praktiškai per vidurį. Gaila nepaminti, kurią vietą užima Lietuvos valstybės tarnautojai pagal darbo užmokestį. Kaip teigia Projekto rengėjai, šis tyrimas atskleidžia valstybės tarnautojų įgūdžių ir gebėjimų trūkumą. Visgi atkreiptinas dėmesys į kelis aspektus.

Pirma, skaičiai paimti iš konteksto yra nekorektiški, neįvardina tikrųjų neigiamų įverčių priežasčių – per daug politizuoti valstybės valdymo procesai ir nulinė tarnautojų įtaka valstybės procesams.

Antra, tyrimo rezultatai buvo gauti remiantis gyventojų apklausomis, kurias EBPO vykdė prieš aštuonerius metus, t. y. 2014-2015 metais. Ši apklausa ir tyrimų rezultatai neapima vieno svarbiausio per šį laiką įvykusio fakto – 2018 metų valstybės tarnybos reformos ir jos rezultatų.

Trečia, Projekto rengėjai nepateikė jokios Projekto (ir jį lydinčių teisės aktų projektų) kaštų ir naudos analizės.

Dėl profesinių sąjungų veiklos garantijų valstybės tarnyboje

Projekte nėra numatyta jokie teisinio reglamentavimo, susijusio su profesinių sąjungų veikla ir garantijomis. Atkreipiame dėmesį, kad valstybės tarnyboje egzistuoja tam tikri ypatumai, kurių privataus sektoriaus darbo teisinius santykius reglamentuojantis Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (toliau – Darbo kodeksas) neapima. Pavyzdžiui, profesinių sąjungų atstovų dalyvavimo valstybės tarnautojų atrankose, veiklos vertinime ir t. t. Manome, kad Projektu siekiama minimizuoti profesinių sąjungų ir pačių tarnautojų išitraukimą į valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų veiklą (atsisakoma didesnio valandų, skirtų vykdyti profesinių sąjungų atstovų veiklą, skaičiaus).

Ypatingą dėmesį atkreipiame į viešosios ir privatinės teisės reguliavimo principų skirtumus – neįtvirtinus tinkamo teisinio reguliavimo Projekte, kyla rizika, kad dalis privatinės teisės nuostatų valstybės tarnyboje negalios dėl viešosios teisės principo „draudžiama viskas, kas nėra tiesiogiai leidžiama.“

Dėl bazinio dydžio

Nepritariame siūlymui bazinį dydį peržiūrėti kas trejus metus. Bazinis dydis privalo būti peržiūrimas kiekvienais metais. Vidaus reikalų ministerija teigia, kad Projektu siūlomi pakeitimai būtini siekiant modernizuoti valstybės tarnybą ir pritraukti aukštos kvalifikacijos specialistus. Tačiau siūlymas bazinį dydį peržiūrėti kas trejus metus tik dar labiau skatins tarnautojus žvalgytis į privatų sektorių, kur atlygis kyla kasmet. Šalies vidutinis darbo užmokestis, kaip rodo praktika, per 3 metus gali gana reikšmingai padidėti. Tokiu atveju tarnyba valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose išlieka nepatraukli. Iš esmės tai prieštarauja Projekto tikslams.

Dėl darbo apmokėjimo sistemos, motyvacinės sistemos

Šiame Projekte visiškai nėra sprendžiamas motyvacinės sistemos valstybės tarnautojams klausimas. Valstybė, kaip darbdavys, iš vienos pusės reikalauja aukštos kompetencijos bei nepriekaištingos reputacijos, o iš kitos pusės naikina iš esmės vienintelę įstatyme likusias socialines garantijas, nepriklausančius nuo tiesioginio vadovo valios, o įgyjamus būtent už tarnybą valstybei (naikinamas priedas už stažą, ilgesnės trukmės atostogas). Valstybė, kaip darbdavys, Projekte savo tarnautojams nenumato nė vienos motyvacinės priemonės, rinktis valstybę, o ne privačią įmonę, kaip darbdavį. Valstybė, kaip darbdavys, siūlo ženkliai didinti pareiginę algą politikams, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovams, o valstybės tarnautojams siūlo turėti viltį, kad pareiginę algą galbūt padidins kompetentingas vadovas.

Nepritariame Projekto siūlymui naikinti ilgesnės trukmės kasmetines valstybės tarnautojų atostogas ir kitas socialines garantijas. Projekto rengėjai nenurodo jokių svarbių motyvų, kodėl naikinama praktiškai vienintelė tarnautojui likusi garantija, tiesiog yra toks tikslas, kad valstybės tarnautojas neturėtų daugiau garantijų nei asmuo dirbantis pagal Darbo kodeksą privačiame sektoriuje.

Siūlome palikti galiojanti teisinį reglamentavimą dėl ilgesnės trukmės kasmetinių atostogų. Nepritariame ir Projekto siūlymui atsisakyti valstybės tarnautojams mokamo priedo už stažą valstybei.

Profesinėms sąjungoms kelia nerimą Vidaus reikalų ministerijos retorika dėl valstybės tarnautojų skaičiaus. Projekto rengėjai viešai sako, kad šiuo metu valstybės tarnautojų yra 27 tūkst., tačiau, kiek jų liks įsigaliojus Projektui, priklausys nuo įstaigų vadovų. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovams būtų suteikta diskrecija patiems spręsti, kiek ir kokių pareigybių reikia veiklai vykdyti ir tikslams pasiekti. Pažymėtina, kad sumažintas valstybės tarnautojų skaičius tiesiogiai padidins darbo krūvį likusiems tarnautojams, sumažins teikiamų paslaugų visuomenei kokybę. Vadovai neturės galimybių didinti atlygio kitais būdais nei mažinant tarnautojų skaičių, nes Projekto įgyvendinimas nekoreliuoja su asignavimų didinimu. Iš esmės valdymas perduodamas vienam vadovui, kuriam suteikiami įgaliojimai keisti esamą sistemą, tačiau nenumatomi jokie valstybės tarnautojų apsaugos mechanizmai – didinama atotrūkis tarp darbdavio ir darbuotojo, kuris yra silpnesnės darbo santykių šalis.

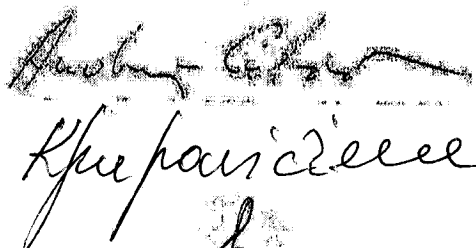
Projekto nuostatos leidžia daryti išvadą, kad siekiama pabloginti valstybės tarnautojų darbo sąlygas, ir kyla reali grėsmė, kad reforma baigsis tuo, jog reikės iš naujo kurti efektyvią ir veikiančią valstybės tarnybą.

Atsižvelgdamos į tai, kas išdėstyta, profesinės sąjungos siūlo įsiklausyti į valstybės tarnautojų bendruomenę, pritarti pateiktiems profesinių sąjungų siūlymams ir atitinkamai papildyti Projekto nuostatas.

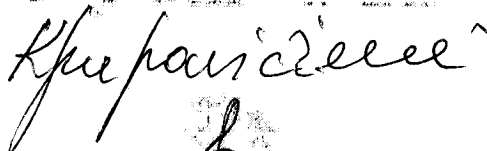
Nacionalinio pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimo pirmininkas
Saulius Džiautas

Regioninių profsąjungų federacijos (Lietuvos žemės ūkio darbuotojų profesinių sąjungų federacija) pirmininkas Audrius Gelžinis

Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ pirmininkė
Kristina Krupavičienė

Lietuvos valstybės tarnautojų, biudžetinių ir viešųjų įstaigų darbuotojų profesinės sąjungos pirmininkė Irena Petraitienė

Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacijos pirmininkė Loreta Soščekienė

